

Bilgi Toplumunun Geleceği

Ölçüt Olarak İnsan

Araştırma ve teknolojilerin anlamı ve sınırları uğruna yürütülen tartışmaların odak noktasında yalnızca insan bulunabilir. Bu yazıda Federal Alman Kültür ve Araştırma Bakanı Edelgard Bulmahn tarafından kaleme alınmış bir gelecek senaryosu okuyacaksınız.

Çocukken bir keresinde bahçede ölü bir fare bulmuştum. İçinin nasıl olduğunu merak ettiğim için fareyi bir bıçakla yarıyordum. Başka bir keresinde bir tüplü radyoyu parçalarına ayırmıştım, neyse ki yeniden bir araya getirilebilecek şekilde... Meraklıydım, elime geçen herhangi bir şeyin nasıl işlediğini bilmek istiyordum. Bu merakı çocuklarda teşvik etmeli, büyüklerde ise yitmesine izin vermemeliyiz. Bunu başardığımız takdirde toplumsal olarak gelişmeyi sürdürebilir ve değişikliklere kapı açabiliriz. Bu bağ-

lamda bir yaşam boyu sürecek öğrenme olgusuna uyum sağlamak zorundayız.

Bunun için önkoşullara sahip olduğumuz halde, herkesin bu sürece katılımını sağlamak zor olacaktır. Değişiklikleri kabul ettirmek (maalesef) dayanma gücü ve ikna çalışması ve de çok zaman gerektiriyor. Örneğin günümüzde tıp eğitiminde, bilgisayar tekniği ve yazılımı yeterince simülasyon olanakları sundukları halde, hala kurbağaların kadavrası ile uğraşılıyor. Özellikle zor olan enformasyonları bilgiye dönüştürmek. Enformasyonları

toplamak bir sorun oluşturmuyor, buna karşılık bugünkü birikimde onları yeniden bulmak ve kalıcı olarak depolamak bizi bir hayli zorluyor. Kanımca bilmenin ne olduğunu bilmek (bilginin bilgisi) konusunda henüz çok yetersiz kalıyoruz. Böylece bilginin oluşması ve işlenmesi ile ilgili biyolojik mekanizmaları kavramanın henüz başlangıcındayız diyebiliriz. Gerçi yaklaşık olarak duyulardan gelen uyarıların nasıl işlendiğini anlıyoruz, ama bilincin ve yaratıcılığın neden ibaret olduğunu tümüyle anlamamız henüz çok uzağımızda.

Silisyum chip'lerin performansı bu şeyleri anlamak yolunda katkıda bulunacaktır. Örneğin Human-Genom projesi IT kullanımı olmaksızın gerçekleştirilemezdi. Ama chip'ler 100 milyar nöronu ve tüm sinirsel yolları taklit etseler de, beynin yerine geçemeyeceklerdir, taklit edeceklerdir, o kadar.

Yasaklar yerine daha fazla bilgi ve etkileşim

Bilgisayarlara ya da robotlara insanlardaki özellikleri atfetmek konusunda bazen çok kolaycı davranıyoruz. Benim bilgisayarlarla çalışma sonucunda edindiğim deneyim, bana onların yararlarını ve sınırlarını gösteriyor: Bilgisayarlar bir filmde dinozorlara yaşam vermek konusunda harika araçlar. Ama bir bilgisayar kendi başına sinemaya göndermek, filmi kaydettirmek ve eleştiri yazdırmak denemesi hayal kırıklığı ile sonuçlanacaktır. Bilgisayarlar yaşamın bulmacalarını çözmek konusunda yararlı aletler olabilir. Ama uzun vadede de insanla boy ölçüşemeyecek ya da onun yerini alamayacaklardır. Araştırmaların anlamı ve sı-

► **turnon:** Viyanalı proje grubu awg_AllesWirdGut tarafından sunulan fütürist konut vizyonu.

BENİM VIZYONUM

nırları uğruna yürütülen birçok tartışma gerçi yarar sağlıyor, ancak zaman zaman yanlışlara da yol açabiliyor: İhtiyacımız olan şey yalnızca yeni teknolojilerin sorumsuzca kullanılmasını önlemek değil, aksine teknik ilerlemenin toplumsal sonuçlarını da ayrıntılı bir biçimde tartışmaya açmak. Bilimkurgu ya da "Makineler insanlardan daha zeki olacak" türünden şiarlara inanç bu alanda bizi ileriye götüremeyecektir.

Burada eski zamanlardan kalma ölüm korkusu ve ölümsüzlük arzusu, teknik ütopyalar ile

iş içe geçiyor ve bilgi arayışına sınırlar getirilmesi talep ediliyor. Oysa bizim sözde bilimsellik ile yararlı gelişmeleri frenlemeyi deneyen teknik düşmanlığından kaçınmamız gerekiyor.

İnsanlığın ihtiyacı olan şey gelecek teknolojiler ve araştırmaların yasaklanması değil, aksine geleceği sorumlucu şekillendirmek için daha fazla bilgi. Aşırı teknolojik merkezli bir bakış asıl amacın gözden kaçmasına yol açabilir: Sorun yalnızca yeni teknolojiler bulmak ya da tersine yeni teknolojilerin önüne set çekmekten ibaret olsaydı, o zaman Uzay Yolu türünden bilimkurgular gerçekten kılavuz olarak alınabilirdi.

Daha o zamandan telsiz telefon gibi aygıtlar ve bunların insanlığa sağlayacağı yararlar gözler önündeydi. Yine de o zamandan kalma entelektüel yetenekler muhafaza edilmiş bulunuyor: Gerçi senaryo yazarı Kaptan Kirk'ün siyah teğmen Uhara'yı öpmesine izin veriyordu (bu olgu ABD'de protestolara yol açmıştı), ama toplumsal değişikliklerin tümü de bundan ibaretti. 30 yıl sonra da Uzay Yolu yazarları toplumlarının ve zamanlarının sosyal bariyerlerini ve düşünme örneklerini kendileri için sınır olarak kabul ediyor. Benim vizyonum aktif olarak toplumsal süreçlere katılan ve insanı odak noktasında bırakan bilmeye susamış insandan ibaret. Politikacı olarak benim için teknolojik vizyonlar ön planda değil. Cep telefonu ve www'nin olduğu gibi, holografik video konferanslar ya da damarlarımızda temizleyici bir rol oynayan nanorobotlar gibi gelişmeler gündelik yaşamın bir parçası haline gelecektir.

Teknolojik gelişmelerin

insan hayatı üzerindeki etkileri

Ama bunların hepsi hala teknolojiyi insanın önüne koyuyor: Önce büyük iş imkanı sağlayan internet, şimdi ise işyeri kısıtlaması gündeme geliyor. IT kullanan insanlar bir yanda, öteki yanda dijital dünyanın dışında kalan diğer insanlar. Bu bana yetmiyor! Benim için daha önemli olan nokta IT'nin toplumsal gelişmeyi nasıl etkilediği. Bizim dijital geleceği çekici kılan vizyonlara ihtiyacımız var. Politika işte bu toplumsal vizyonlara göre

„Toplumsal diyalog yoluyla, araştırma politikası için yönlendirici vizyonlar beklentisindeyim„

re yönlendirilmelidir. Oraya giden yolda benim tarafımdan başlatılmış bulunan ulusal araştırma diyalogu (www.futur.de) bir adım teşkil ediyor: Hiç kimse geleceği tek başına biçimlendirmiyor! İhtiyacımız olan şey farklı görüşler, iktisadi alandan uzmanlar, dernekler ve hükümet dışı örgütler, farklı düşünenler ve araştırmacılar ile tüm bilgi alanlarından yerleşik olan ve yetişmekte olan güçler arasındaki etkileşim ve tartışma.

Yayınlarda nasıl yaşamak istediğimizin cevabını bulmalıyız

Yarınlarda güvenilir bilgiye ulaşmak isteyenler, bugünden bilime doğru soruları sormak zorunda. Böylece tartışmanın merkezine önce teknolojik gelişmeleri değil, aksine soruları koymuş oluyoruz: Toplum nasıl bir değişime uğrayacaktır? Yarınlarda nasıl yaşamak istiyoruz? Benim bu süreçten beklentim, ülkemizdeki insanların yalnızca kabul etmekle kalmayıp aynı zamanda destekleyeceği araştırma politikasını yönlendirici vizyonlar. Araştırma insanlara hizmet etmeli, ve insanlar da kendilerine neyin hizmet ettiği konusunda karar vermelidir. Bu bağlamda bilgi teknolojisi gelecekte muhtemelen en yararlı araçlardan biri olacaktır.

Edelgard Bulhman

Çeviri: Garo Antikacıoğlu, agaro@chip.com.tr

İnsanlık tarihinin en ilginç yüzyılının başındayız. Peki ama yarının dünyası nasıl olacak? CHIP size her ay bilişim çağının öncü düşünürlerini vizyonları ve ütopyalarıyla tanıtıyor.

EDELGARD BULMANN (50), 1998 yılından bu yana **Federal Alman Kültür ve Araştırma Bakanı**

1996-1998 yılları arası Alman Federal parlamentosunda SPD (Sosyalist Demokrat Parti) kültür ve araştırma basın sözcüsü

1995-1996 yılları arası kültür, bilim ve araştırma komisyonu başkanı

Siyasal Bilimler ve İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrenimi

